Finavia Oyj:n lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta HE 105/2021 vp

Lentoasemayhtiö Finavia Oyj kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta.

Finavia pitää hyvänä, että tavoitteena on luoda yhtenäiset käytännöt, jotta matkustus voidaan asteittain avata terveysturvallisesti.

Sujuvat järjestelyt rajanylityspisteissä ovat erittäin tärkeitä myös Suomen maineen kannalta. Finavia katsoo, että hallituksen esitys on osittain linjassa EU:n suositusten kanssa. Esitys ei kuitenkaan ota huomioon sitä, että covid-todistukset olisi tarkastettava tai todennettava jo lähtömaassa, jotta voitaisiin varmistaa terveysturvallinen matkustaminen ja estää viruksen leviämistä jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. ACI (Airports Council International) on varoittanut lentoasemia uhkaavasta kaaoksesta jos covid-todistuksia ei todenneta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa jo lähtömaassa. Esityksessä oleva toisen testin vaatiminen matkustajilta, joilla on ennakkotestitodistus maahan saavuttaessa ei ole yhteneväinen useiden EU maiden linjausten kanssa.

Finavian näkemys on, että terveysturvallinen matkustaminen on avattava linjassa muiden Euroopan maiden kanssa mahdollisimman nopeasti. Päivitettävän maahantulomallin myötä sisärajavalvonnasta tulee luopua koko laajuudessaan välittömästi kuten lähes jokainen EU maa on tehnyt. Suomeen suuntautuvan matkailun kannalta maahantulotulomallin selkeys ja ennakoitavuus ovat ensiarvoisen tärkeitä. Suomi on jo tällä hetkellä myöhässä yleiseurooppalaisesta matkustuksen avaamisesta ja asettanut suomalaisen matkailuteollisuuden hyvin tukalaan asemaan. Uusi maahantulomalli on saatava voimaan välittömästi heinäkuun alussa ja sen tuettava yhteiskuntamme avautumista ja liike- ja yrityselämän elpymistä

Finavian näkemyksen mukaan maahan saapumisen mallissa olisi otettava huomioon seuraavat kohdat:

1. Terveysturvallisuustoimenpiteiden kohdennettavuus ja riskiperusteisuus rajanylityspaikoilla.
2. Koronatodistuksen todentaminen on tehtävä jo lähtömaassa.
3. Mikäli todistuksia ei todenneta lähtömaassa, ainoa vaihtoehto on riskiperusteinen ja pistokoemainen todistusten todentaminen maahan saavuttaessa.
4. Suomalaisilla matkustajilla, joilla ei ole maahan saavuttaessa vaadittavaa rokotetodistusta tai todistusta sairastetusta taudista, tulee olla mahdollisuus hakeutua testiin lentoaseman ulkopuolelle sähköisiä varausjärjestelmiä kuten Finentry-palvelua hyödyntämällä.
5. Negatiivisen ennakkotestin tai testin maahan saapumisen jälkeen on riitettävä maahan saavuttaessa. Toisesta koronatestistä on luovuttava EU:n suositusten mukaisesti.

6. Yhden rokoteannoksen saaneiden matkustajien merkittävästi parantunut suoja tulisi huomioida rajoituksissa, esimerkiksi riskitilanteen salliessa mahdollistamalla matkustaminen ilman testiä.

16 a § Covid-19-tautia koskeva todistus Suomeen saavuttaessa

Finavia näkee hyvänä ja terveysturvallisuutta edistävänä sen, että Suomeen saapuvalla henkilöllä on oltava esityksessä mainittu, luotettava covid-19-tautia koskeva todistus.

Finavian näkemys on, että maahantulossa terveysturvallisuustoimenpiteiden osalta on ensisijaisen tärkeää, että toimenpiteitä tehdään kohdennetusti ja riskiperusteisesti kunnan tai sairaanhoitopiirin linjausten mukaisesti.

Perusteluihin kirjattu, että kuntien ja kuntayhtymien tulee suunnitella maahantulon prosessit yhdessä liikennöitsijöiden kanssa siten, että matkustajien kulku rajanylityspisteellä on mahdollisimman sujuvaa ja pakkautumiselta vältytään. Finavia huomauttaa, että lentoasemanpitäjien sekä satamien tulee olla mukana tiiviisti mukana suunnittelemassa matkustajaprosesseja.

EU:n neuvoston hyväksynnän mukaisesti kolmansista maista, joissa ilmaantuvuusluku on enintään 75 ei tule kohdistaa mitään terveysturvallisuuteen liittyviä rajoitteita EU-alueelle matkustettaessa. Suomen ei tulisi asettaa EU:n sisäiselle matkustamiselle ulkorajasuosituksia tiukempia rajoituksia. On hyvä huomata, että lakiesitys on nykyistä käytäntöä huomattavasti tiukempi, sillä lakiesityksen mukaan rajoitukset koskisivat myös saapuvia matkustajia maista, joissa ilmaantuvuusluku on alle 25.

Finavia korostaa, että terveysturvallisen matkustamisen takaamiseksi ja viruksen tai uusien varianttien leviämisen ehkäisemiseksi matkustajilla ei pitäisi olla mahdollisuutta matkustaa sairaana. Terveysturvallinen matkustaminen voidaan turvata tehokkaimmin, jos vaadittavat todistukset varmennetaan jo lähtömaassa. Mikäli kuljetusyhtiöt eivät todenna jo lähtömaassa matkustajien covid-19-todistuksia, pistokoemainen tarkastus ainoa mahdollinen keino tarkastaa koronatodistukset maahan saavuttaessa niin, ettei Helsinki-Vantaan lentoasema ruuhkaudu hallitsemattomasti matkustajamäärien kasvaessa. Jos kuljetusyhtiö todentaa todistukset lähtömaassa, on kunnan tai sairaanhoitopiirin mahdollisuus luopua kattavasta todistusten todentamisesta ja tehtävä se riskiperusteisesti.

Finavia näkee hyvänä asiana sen, että esityksessä covid-todistusten todentaminen on mahdollista tehdä kohdennetusti tai riskiperusteisesti, mutta on edelleen sitä mieltä, että lakiin tulisi kirjata kuljetusyhtiöille velvoite todentaa todistukset jo lähtömaassa. Suomen malli todistusten todentamisessa eroaa merkittävästi muiden maiden mallista ja vaarana on, että rajanylityspisteet voivat ruuhkautua tämän linjauksen takia.

Finavia näkee hyvänä sen, että lapsiperheiden matkustusta ei vaikeuteta ja päivitettyyn lakiesitykseen on muutettu, että todistuksia vaaditaan 16-vuotta täyttäneiltä matkustajilta.

16 b § Covid-19-testi Suomeen saavuttaessa

Matkustajamäärät ovat jo lähteneet nousuun Helsinki-Vantaan lentoasemalla ja heinä-syyskuun 2021 aikana matkustajamäärät tulevat kasvamaan lisää. Suomen rokotestrategian mukaisesti suomalaisilla matkustajilla ei ole vielä kesän aikana vaadittavia rokotetodistuksia (vaadittu rokotesarja). Tämä tarkoittaa, että saapuvien suomalaisten matkustajien koronatestausmäärät Suomessa kasvavat merkittävästi.

Finavian näkemys on, että matkustajamäärien kasvaessa lentomatkustajan on pystyttävä varaamaan aika lakiesityksessä esitettyyn 24 tunnin kuluessa vaadittavaan testiin lentoasemien ulkopuolelle riippumatta siitä, onko testaus järjestetty lentoasemalla. Tämä on voitava tehdä sähköisiä varausjärjestelmiä kuten Finentry-palvelua hyödyntämällä. Tällä tavoin voidaan estää hallitsemattomien ruuhkien syntymistä lentoasemilla. Lisäksi tämä toimintamalli tukee hygienia- ja väljyysvaatimuksia.

Finavia pitää erittäin hyvänä, ettei lakiesityksessä ole mainintaa matkustajilta vaadittavasta omaehtoisesta karanteenista. Tämä tukee yleiseurooppalaista linjaa.

16 c § Poikkeus velvollisuudesta esittää todistus ja osallistua testiin

Finavia tukee poikkeusta velvollisuudesta esittää todistus ja osallistua testiin esityksen mukaisesti. Poikkeuksella mahdollistetaan liikenteen ja logistiikan häiriötön jatkuminen.

Finavia pitää erittäin hyvänä, että esityksessä otetaan erikseen huomioon Suomen saavutettavuuden kannalta elintärkeä vaihtomatkustus. Selkeyden vuoksi lakitekstin kohtaa neljä olisi kuitenkin hyvä tarkentaa muotoon "lentoliikenteessä matkustavilta, jos he eivät poistu lentoasemalta muutoin kuin jatkolennolla". Tekstissä oli myös hyvä huomioida lentoaseman kautta Viroon lautalla matkustavat henkilöt.

16 d § Covid-19-testi maahan saapumisen jälkeen

Esitysluonnoksessa esitetään seuraavasti: Jos Suomeen saapuneella vuonna 2005 tai sitä aikaisemmin syntyneellä henkilöllä ei ole 16 a §:n 1 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitettua todistusta rokotuksesta tai sairastetusta covid-19-taudista, hänen on osallistuttava covid-19-testiin aikaisintaan 72 tuntia ja viimeistään 120 tuntia maahan saapumisensa jälkeen.

Lakiesitykseen on kirjattu, että toisen testin vaatimus poistuu matkustajilta 15.10.2021. Finavia näkee, että vaatimuksesta toiseen testiin tulisi luopua välittömästi. Finavia katsoo, että negatiivinen ennakkotestitulos ennen maahan saapumista tai testi maahan saapumisen jälkeen (24h) on riittävä, eikä toista testiä tarvita. Suomessa rokotekattavuus kasvaa ja riskiryhmien rokotukset

ovat edenneet suunnitelman mukaisesti. Näin ollen riski tautiin sairastumiseen pienenee. Finavia näkee, että Suomen pitää myös
tässä asiassa noudattaa ehdottomasti yleiseurooppalaista linjaa EU:n komission ja neuvoston suositusten mukaisesti. Matkustajat käyvät todennäköisesti usean kunnan alueella Suomeen saavuttuaan, joten yksittäisen kunnan on hyvin vaikea seurata, että lain vaatimus toisesta testistä toteutuu. Jotta kunnat voisivat valvoa testissä käyntiä, tulisi kunnalla olla tieto saapuvasta matkustajasta. Tämä vaatisi käytännössä, että jokaiselta saapuvalta matkustajalta
vaadittaisiin rajanylityspaikalla sitova matkasuunnitelma, joka ei käytännössä ole mahdollista. Toiseen testiin hakeutuminen voisi olla suositus, mutta sitä ei pitäisi vaatia lailla.

Euroopan unionin näkemys on, että jäsenmaiden olisi pidättäydyttävä asettamasta ylimääräisiä matkustusrajoituksia, kuten testausta tai karanteenia, elleivät kyseiset toimet ole oikeasuhteisia ja välttämättömiä kansanterveyden suojelemiseksi. Finavia näkee, että esitysluonnoksen vaatimus toisesta testistä ei ole Euroopan neuvoston suosituksen mukainen.

16 g § Covid-19-tautia koskeva luotettava todistus

Finavia kannattaa EU:n digitaalisen covid-todistuksen käyttöönottoa määritellysti.

Lain voimassaolo

Lain voimassaolo on esityksessä päivätty 31. joulukuuta 2021 saakka. Finavia näkee hyvänä, että lakiesitykseen on päivitetty lain voimassaolo oikeassa suhteessa. Epidemiatilanne voi muuttua nopeallakin aikataululla ja perusteltua, että asiaa tarkastellaan sen hetkisen epidemiatilanteen perusteella. Finavia on kuitenkin sitä mieltä, että 16 d § toisen testinvaatimuksesta pitää luopua välittömästi.

Viestiminen terveysturvallisesta maahan saapumisesta

Viestintä päivitettävästä maahantulomallista on oltava selkeää, yksiselitteistä ja helposti löydettävää. Viranomaisten tulee viestiä vaatimuksista sekä matkustajille että kuljetusyhtiöille. Kuljetusyhtiöt pitää sitouttaa viestimään maahantulon vaatimuksista, jotta matkustajat tietävät maahantulon vaatimukset mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Lisäksi ulkoministeriön matkustussuositukset tulee päivittää riskiperusteisesti kohdemaan tautitilanteen mukaan.

Finavia Oyj

Kimmo Mäki
toimitusjohtaja